

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINLARI

TARİH VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA MUŞ ULUSLARARASI
SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON MUŞ IN THE CONTEXT OF HISTORY AND
CULTURE

10-12 Mayıs / May / 2018 / MUŞ

Yayına Hazırlayan
Arzu GÜVENÇ SAYGIN
Murat SAYGIN

Ankara-2019

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve iktibas hakları **Atatürk Araştırma Merkezi**'ne aittir.

Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu (2018:Muş)

Tarih ve kültür bağlamında Muş uluslararası sempozyumu bildirileri; Muş, 10-12 Mayıs 2018 = International symposium on Muş in the context of history and culture; Muş, 10-12 May 2018/ yay.haz.: Arzu Güvenç Saygın, Murat Saygın. __ Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2019

XXVI,1068s.hrt.:tbl.:res.;24 cm. __ (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi yayını)

ISBN:978-975-17-4203-2

1. MUŞ (TÜRKİYE) __ TARİHİ __ KONGRELER,VB.

I.Saygın, Arzu Güvenç, yay.haz. II.Saygın, Murat, yay.haz. III. E.a. IV.E.a.: Muş Uluslararası Sempozyumu V.E.a.: International Symposium on Muş in the Context of History and Culture VI.Seri

956.634

İNCELEYENLER : Dr. Öğr. Üyesi Fadime TOSİK DİNÇ
Dr. Öğr. Üyesi Atik ASLAN

KİTAP SATIŞ:

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ

Mağaza : Bayındır 1 Sok. Nu: 24/6 Kızılay / ANKARA

Tel : 009 (0312) 285 55 12

Belgegeçer : 009 (0312) 285 65 73

e-posta : bilgi@atam.gov.tr

web : <http://www.atam.gov.tr>

e-mağaza : e-magaza.atam.gov.tr

ISBN : 978-975-17-4203-2

İLESAM : 19.06.Y.0150-598

MİZANPAJ : Erdal Basım Yayın Dağıtım
0532 675 95 15

UKRAYNA VE MUŞ MASALLARININ FORMEL UNSURLAR VE MOTİFLERİ BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nadiya SENÇİLO*
Yılmaz IRMAK**

ÖZET

Geçmişin kültürel fenomenleri ve geleneklerinin araştırılması, bir milletin değerlerinin açığa çıkarılmasına katkıda bulunur. Her halkın kendisine özgü zihniyeti, dünyaya bakışı ve inanç sistemi vardır. Birbirinden uzak bölgelerde yaşayan etnik gruplarının gelenekleri, folklor bileşeninde ve özellikle masallarında kendini gösterir. Farklı ulusların folklorlarında benzer masal temalarının mevcudiyeti, halkları birbirine yaklaştırır ve daha geniş bilimsel araştırmalara kapı aralar. Folklor ve özellikle masal metinleri, Ukrayna ve Türk halklarının karşılaştırmalı çalışmalarının yapılması için değerli bir malzemedir. İki ülke masallarının incelenmesi ve bu inceleme sonrasında halkın bilincinin, değer sisteminin, kuşaktan kuşağa geçen işaretleme ve kodlama sisteminin ortaya konulabilmesi açısından son derece önemlidir.

Ukrayna ve Muş masallarının ana temalarının üslup açısından yapılan analizi sayesinde, masal türünün Ukrayna ve Türk masallarında bir dönüşüm gerçekleşerek ulusal karakterin kalıplaşmış unsurları takip edilebilir. Masal teması, sadece masal tanımının bir yapısal birimi değil ulusal bilincin bir parçası olarak da önem taşır. Bu çalışmada; üç Ukrayna ve üç Muş masalının; formel unsurlar ve motifler bağlamında değerlendirilmesi yapılarak bu masallarda ortak ve farklı olan unsurlara dikkat çekilecektir. Masalların evrensel olması göz önüne alındığında iki ülkenin masallarında birçok unsurun ortak niteliğe sahip olduğu görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Muş, Masal, Formel Unsurlar, Motifler.

COMPARATIVE ANALYSIS OF PECULIARITIES AND MOTIFS OF FOLK TALES OF UKRAINIAN AND MUŞ

ABSTRACT

The investigation of cultural phenomena and traditions of the past contributes to the unveiling of value landmarks of a nation. Each nation is characterized by a peculiar mentality, outlook and image of the world. However, the traditions of ethnic groups living in remote territories demonstrate many common features and elements, which are manifested in the folklore component of the nation's culture, in particular in the genre of fairy tale. Similar fairy tale plots are found in the folklore of different nations, which brings them together and provides ground for broader scientific research and the investigation of common and purely regional or national features. The study of folklore, in particular the genre of fairy tale, is valuable material for comparative studies of the works of art of the Turkish and the Ukrainian nations. The study of the archetypal domain allows for the description of the profound layer of life reflection in folk art and for the separation of the dominant ideas of consciousness and the nation's system of values as a code sign system passed on from one generation to the next.

The group of Muş fairy tales and Ukrainian folk tales has the same or very similar names, which motivates to their profound study. The analysis of motifs in Muş fairy tales and Ukrainian folk tales as an element of this genre, through its modification and transformation in Turkish and Ukrainian fairy tales, helps to trace the archetypes and stereotypes of the national character. The fairy tale motif is not only a unit of the structural description of a fairy tale, but also an element of national identity. The study of the poetics of three Muş fairy tales and three Ukrainian folk tales reveals the main plotlines and motifs, as well as commonalities and differences at the level of genre structure and fairy tale themes.

Keywords: Ukraine, Muş, Tale, Peculiarities, Motifs.

GİRİŞ

Her halkın kendisine özgü zihniyeti, dünyaya bakışı ve inanç sistemi vardır. Birbirinden uzak bölgelerde yaşayan etnik gruplarının gelenekleri, folklor bileşeninde ve özellikle masallarında kendini gösterir. Farklı ulusların folklorlarında benzer masal temalarının mevcudiyeti, halkları birbirine yaklaştırır ve daha geniş bilimsel araştırmalara kapı aralar. Bu bakımdan Ukrayna ve Türk halklarının karşılaştırmalı çalışmalarının yapılması için değerli bir malzemedir. Halkbilimciler, farklı milletlerin masallarındaki bu benzerliği çeşitli şekillerde açıklamaya çalışmışlardır. Dünya masallarındaki ortaklık kadar

* Dr., Milli Havacılık Üniversitesi, Beşeri Bilimler Enstitüsü, Ukrayna Dili ve Kültürü Bölümü, ifyc22@ukr.net

** Dr., Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yirmak@bingol.edu.tr

Anadolu coğrafyasında anlatılan masallar da “doğudan-batıya; güneyden-kuzeye birbirinden etkilenmekle kalmamış başka ulusların masallarından etkilenmiş ve onları etkilemişlerdir.” (Yavuz, 1997: 31). Masallara dair bu ortaklıkların yanında “her millet, kendi gelenek masalların kaynağını açıklamaya çalışan bu görüşlerin hareket noktaları da hep farklı milletlerin masallarındaki ortaklık olmuştur. Bu çalışmada; 3 Ukrayna ve 3 Muş masalının; formel unsular ve motifler bağlamında değerlendirilmesi yapılarak bu masalarda ortak ve farklı unsurlara dikkat çekilecektir. İki ülke masallarının incelenmesi ve bu inceleme sonrasında halkın bilincinin, değer sisteminin, kuşaktan kuşağa geçen işaretleme ve kodlama sisteminin ortaya konulabilmesi açısından son derece önemlidir.

1. UKRAYNA VE TÜRK MASALLARI HAKKINDA GENEL BİR BİLGİ

Ukraynaca’da; masal; kavramını sözlü anlatım kökenli epik, olay örgülü eser şeklinde gerçekleşen halk sanatı türü olarak tanımlanır. Masal türüne, yapı ve kompozisyon unsurlarının gelenekselliği, karakterlerin zıt şekilde gruplaşması, geniş doğa ve günlük yaşam tablolarının yokluğu mahsustur. Masalın muhtevası karmaşık ve çok anlamlı olup içinde insanoğlunun yaşamının bütün yönleri yansıtılmıştır. Masalın olay örgüsü çok fragmanlı olup olayların dramatik şekilde gelişmesi ile kahramanların davranışlarında odaklanır ve mutlu son ile biter. Masallar kahramanın hedefine ulaşması ve iyiliğin kötülük üzerinde zafer kazanması ile ilişkili “kapalı zaman” ve “mükemmellik” ile nitelendirilir.¹

Türkiye’de ise; masal; “büyük ölçüde nesirle anlatılmış ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatımlar” olarak tanımlanmıştır (Alptekin, 2007: XI). Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu, Umay Günay, Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek gibi araştırmacıların Türk masalları üzerinde yapmış oldukları çalışmalarla masal araştırmaları, başlı başına bir inceleme-disiplin haline gelmiştir. Thompson, “The Types of the Folktale” adlı eserinde masalları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Hayvan masalları
2. Asıl halk masalları
3. Fıkralar
4. Zincirlemeli masallar
5. Bu grupların dışında kalan masallar (Alptekin, 2002: 35)

Masal; halkın destansı, sözlü sanatsal yaratıcılığının türüdür. Masalın temelinde cazip hikâye, uydurma olaylar vardır. Ancak bu olaylar, gerçek olaylar gibi anlaşılmaktadır. Masalın içerisinde birçok olay vardır. Dramatik olaylar her zaman mutlu son ile bitmektedir. Bilim adamları Ukrayna masalarını; hayvan masalları (alegorik), peri masalları (bu masalarda kahramanlar, olağanüstü, fantastik ve akıllı) ve toplumsal olay masalları (bu masalarda kahramanlar; insanlar, köylü, asker, dedikoducu kadın vb.)

Hayvan masalları tarihsel anlamda halkın masal destanının en kadim tabakası sayılır. Proto-Slav kabilelerinde ve birçok diğer kabilelerde olduğu gibi avcılığın geliştiği dönemde hayvanlar üzerine kurgu etkisi hedeflenen hayvan hikâyeleri ortaya çıkmıştır². İnsanoğlunun bilincinin gelişmesiyle insanların etrafındaki dünyaya yaklaşımları da değişir. Öykülerinde yeni motifler ortaya çıkar. V. Gnatyuk, böyle eserlerin ortaya çıkmasının, ilkel insanın animistik dünya görüşüne dayanarak hayvanları her bakıştan sadece kendisine eşit değil fakat kendisinden üstün ve daha akıllı bile saydığından kaynaklandığını belirtmiştir.³

Modern bilim, masalların yorumlanması ve analizi için farklı yöntem ve yaklaşımları uygular, bunların detaylı özetini çıkaran Ukraynalı bilim insanı Volodimir Yefimenko folkloru dayalı, yapısalcı, psikoanalitik, sosyo-tarihsel ve feministik yaklaşımları incelerken masalın

¹ Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром’яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка., ВЦ «Академія», Київ, 2007, s. 321.

² Березовський І., Українські народні казки про тварин // Казки про тварин., Веселка, Київ, 1979, s. 18.

³ Березовський І., Українські народні казки про тварин // Казки про тварин., Веселка, Київ, 1979, s. 18.

doğru şekilde yorumlanması için tek yaklaşımın yetersiz olduğunu ve ancak farklı metodolojilerin birleşmesiyle tamamlanmış objektif bir tablo elde edilebileceğini vurgular⁴. 19. yüzyılda Ukrayna halk masallarında yer alan uluslararası olay örgülerine dikkati çeken ilk başta Volodimir Gnatyuk, Mykhailo Hrushevsky, Mykola Kostomarov, Ivan Franko, Leonid Biletskiy, Oleksandr Potebnya, Mykhailo Dashkevich, Mykhailo Dragomanov, Ahatanhel Krymsky olmak üzere bir takım bilim adamları masal türünün kökenlerini açıklamaya çalışmışlar ve Ukrayna kültürel geleneği üzerinde diğer halkların kültürel geleneklerinin de etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

2. UKRAYNA VE MUŞ MASALLARININ FORMEL UNSURLAR BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Masalların belirli yerlerinde görülen kalıp sözlere “formel unsurlar” adı verilmektedir. Bu unsurlar, masalın başlangıcında, ortasında ve sonunda yer almaktadır. Saim Sakaoğlu formel unsurları; başlangıç (giriş), bağlayış (geçiş) ve bitiş formelleri olmak üzere üç ana başlık altında ele almıştır (Sakaoğlu, 2012: 58-62).

Hayvan masalları masal türünün önemli özelliği olan geleneksel başlangıç şekline sahiptir. Gerek Ukrayna gerekse Türk folklorunda bu masallar, geleneksel formül rolünü taşıyan, sabit muhtevası olan kompozit cümle ile başladığı için eserdeki bir sonraki olayların kurgu olduğu gösterilir. L. Dunayevska, buna “masal girişi” demektedir. Genellikle Ukrayna masalında giriş cümle “olmak” veya “sahip olmak” fiillerinin soyut zamanı ifade eden şekilleri veya sıfat olarak kullanılan “bir” sayısı ile başlanır. Örneğin, “Ormanda bir kurt yaşardı...”, “Bir zamanlar bütün hayvanlar barış içinde yasarlardı...”, “Bir gün tilki koşardı...”, “Bir gün tilki hiçbir yemek bulamamış...” vb. gibi. Türk hayvan masallarında da bunlara benzer bir giriş şekli vardır: “Günün birinde bir tilki av arıyormuş...”, “Bir varmış bir yokmuş...”, “Eskiden bir tilki varmış...”, “Bir gün...” Bu durumda başlangıç formellerinin, belirli bir mekâna veya zamana bağlantılı değil fakat evrensel bir özellik taşıdığı görülmektedir.

Her iki halkın masalının muhtevası, genellikle eserin başında başlanan mantıksal gelişimi izleyen ve sonunda çözümlenen macera şeklinde ifade edilir. Macera örnekleri; tilki ağzında bir tavuk taşıyan kurdu veya balık avlayan yaşlı adamı görür ve ölülmüş gibi numara yapar; tilki süt dolu sürahiyi bulur ve içindeki sütü içer; kedi horoza evi içeriğine kimseyi almamaya emreder; adam yılanı ölümden kurtarır; karga tavuğa tilkiyi nasıl kandırabildiğini öğretir. Başlangıç ile çözümlenme arasında diyalektik birlik mevcuttur.

Geleneksel sonlama formülü ne Ukrayna ne de Türk hayvan masallarına mahsustur. Masal eserin başlangıcında net bir şekilde ifade edilen çelişkinin çözümlenmesi ile son bulur. Bazen masal sonu didaktik bir nitelik taşır. Örneğin, “Kurnaz Tilki” Ukrayna masalında kurt tilkinin onu kandırmak istediğine kapılırken kendisinin de tuzağa düştüğünü ve böyle davranmamak gerektiğine kanaat getirir. Türk masallarında da; bitiş formeli; “Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine” ya da “Gökten üç elma düştü. Biri söyleyene, biri dinleyene, biri de bana” şeklinde bazen de “Bu hikâyeye burada bitti” şeklinde biter. İncelediğimiz Ukrayna ve Muş masallarındaki formel unsurlar şunlardır:

2.1 Başlangıç Formeli

Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1) masalında; “*Bir nene yaşıyordu.*”

Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1) masalında; “*Bir vardır, bir yohtır. Bir nene vardır, bir de geçisi.*”

Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2) masalında; “*Çok çalışkan bir adam vardı.*”

⁴ Єфименко, В., Сучасні підходи до аналізу казок. <http://naub.oa.edu.ua/2014/suchasni-pidhody-do-analizu-kazok/>. 2014. (28.09.2016)

Kadın ile Yeni Dosta Güvenme (Muş-2) masalında; “Bi varmış, bi yohmuş. Allah’ın sevdiği kuli çohmiş. İki arkadaş varmış.”

Ayı, Tilki, Kurt ve Tavşan (Ukrayna-3) masalında; “*Dede ve nine yaşıyormuş.*”

Tilki- Ayı- Kurt (MUŞ-3) masalında; “*Bi gün kurt diyor.*”

2.2 Bağlayış Formeli

Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1) masalında şu tekerleme tekrar edilmektedir: “*Tarla tarla, bana buğday ver. Buğdayı tavuğa götüreceğim, tavuklar bana yumurta verecekler, yumurtaları beye götüreceğim, bey bana mercandan boncuk verecek, mercandan boncuğu kızlara vereceğim, kızlar otlak için dans edecekler, otlak ot verecek, ben otlar alıp, koyuna götüreceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye getireceğim ve ondan kuyruğumu alacağım*” diyor.

Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1) masalında; “ Bir vardır, bir yohtır. Bir nene vardır, bir de geçisi.”

Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2) masalında; “Öbür gün beraber gidiyorlar”, “Beraber gidiyorlar.”

Kadın ile Yeni Dosta Güvenme (Muş-2) masalında; “Hel mesele böyle... Ne yapam?” “Adam bu sefer de eski dostunun yanına getmiş”.

Ayı, Tilki, Kurt ve Tavşan (Ukrayna-3) masalında; “Sabah bakmış ki çukurda kurt var”, “Başka gün çukura ayı düşmüş”, “Üçüncü gün tilki çukura düşmüş”, “Dördüncü gün tavşan düşmüş.”

Tilki- Ayı- Kurt (Muş-3) masalında; “*Tilki, biraz “çillek”miş. Bigün gitmiş tenekeyi çiharmış*”, “*Menim kardaşımın yavrısı var ismini ne koyah?*”, “*Menim kardaşımın bi yavrısı daha var. Ecep adın ne koyah?*”, “*Bigün ayiyle kurt demiş.*”

2.3 Bitiş Formeli

Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1) masalında; “*Eğer süt istiyor gel ve iste ama hiç bir zaman çalma.*”

Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1) masalında; “Bu masal da burada biter. Rehmet anletanın ve dinleyanın anasına-babasına...”

Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2) masalında; “*Bey ana güvenmedi ve kadın kovdu.*”,

Kadın ile Yeni Dosta Güvenme (Muş-2) masalında; “*Belece arkadışının hekliliğini anlamış olır.*”

Ayı, Tilki, Kurt ve Tavşan (Ukrayna-3) masalında; “*Dede hayvanların hepsini evden kovmuş.*”

Tilki- Ayı- Kurt (Muş-3) masalında; “*Gabağla bizim Tilki beraber suyun dibine girmiş, belece tıklı de boğılmış.*”

3. UKRAYNA VE MUŞ MASALLARININ MOTİFLERİ BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Motif konusunda ilk araştırma yapanlardan biri Stith Thompson’dır. Motifi; “masalın gelenekte devamlılık yeteneğine sahip en küçük parçası” (Duymaz, 2001: 145) olarak tarif eden Stith Thompson, “Motif Index of Folk Literature” adlı çalışmasında, çeşitli dünya anlatılarında tespit ettiği motifleri alfabetik olarak sıralamıştır. Thompson bu çalışması ile sözlü edebiyat mahsullerinin incelenmesi konusunda araştırmacılara yeni bir metot sunmuştur. “Hikâye etmenin en küçük unsuru” olan motifin en önemli özelliği, bir olağanüstülük taşımasıdır. Bu olağanüstülük; kahramanda, olayda, zamanda ve mekânda kısacası anlatıda her türlü olayda karşımıza çıkabilmektedir (Alptekin, 2005: 297).

3.1 Tilki-Ayı-Kurt Motifi

Hayvan masallarında manzaralar ve karakterlerin dış görünüşleri tarif edilmezken karakterlerin tipolojisi belirli davranış ve faaliyetlerinden dolayı apaçık bir şekilde belirlenir. Karamanlar bazen “zavallı kedi”, “uslu leylek”, “kurnaz tilki” gibi genel sözcükler ile nitelendirilir. Her kahramanın karakteri hareketlerinde değil fakat soyut açıklamalar vasıtasıyla anlatılır, bu sebeple anlatım diyaloglar şeklinde oluşturulur. Bir sonraki her davranış bir öncekinden kaynaklanarak ortaya çıkar ve mantıksal olur, sonuçta bu husus eserin dinamiğini belirler. Hayvanların karakterleri ayrıca iki karşıt karakter kullanılarak açıklanabilir ve bu tekniğe sanatsal paralellik denir. Tilki, Türk ve Ukrayna masallarında sinsi ve kurnazdır.

Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1) masalında; bir ninenin bir ineği vardır. Akşam nine ineği sağıp, sütünü evin avlusuna koyar. Tilki nenenin bu sütünü içer. Bunun üzerine nine de tilkinin kuyruğunu keser. Tilki nineden kuyruğunu ister. Nine sütü getirirsen kuyruğunu veririm der. Kuyruğunu nineden geri almak isteyen tilki koyundan süt ister. Koyun da ondan ot ister. Tilki otlığa gider ve otlaktan ot ister. Otlak da ondan kızların gelerek üzerinde dans etmesini ister. Kızlar da tilkiden mercan boncuk ister. Tilki beye gider ondan mercan boncuk ister. Bey de tilkiden yumurta ister. Bu sefer de tilki tavuğa gidip ondan yumurta ister. Tavuk da tilkiden buğday ister. Tilki buğday için tarlaya gidiyor ve ondan buğday ister. Tarla tilkiden su istiyor. Tilki nehre gider ve ondan su ister. Nehir de tilkiden yolda bulunan bir taşı ister. Tilki nehrin isteğini yerine getirince nehir ona su verir. Suyu alan tilki suyu tarlaya verir. Tarla ona buğday verir. Buğdayı tavuğa verir. Tavuk da ona yumurtayı verir. Yumurtayı beye verir. Bey de ona mercan boncuğu verir. Mercan boncuğu kızlara verir. Kızlar otlığın üzerinde dans eder. Otlaktan otu alan tilki otu koyuna verir. koyun da ona süt verir. Sütü nineye veren tilki de kuyruğunu nineden geri alır. Nine tilkiye; “bir daha süt canın çekerse hırsızlık yapma benden izin al” diye öğüt verir.

Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1) masalında ise; bir nine var. Nine keçisini sağar. Ninenin sütünü tilki içer. Nine tilkiye tuzak kurarak onun kuyruğunu keser. Kuyruğu kesilen tilki oradan kaçıp uzaklaşır. Kuyruğunun kesik olduğunu gören tilkinin arkadaşları onunla alay eder. Bu duruma üzülen tilki nineye gelir ve ondan kuyruğunu ister. Nine de tilkiden sütünü ister. Tilki keçiye gider ondan süt ister. Keçi de tilkiden ot ister. Tilki ırğattan ot ister. ırğat da tilkiden su ister. Tilki çeşmeye gider su ister. Çeşmeden suyu alan tilki otlığa verir. Otlak da ona ot verir. Otu keçiye verir. Keçi de ona süt verir. Sütü nineye verir. Nine de kuyruğa inci boncuk takıp süsleyerek tilkiye verir. Tilkinin süslü kuyruğunu gören arkadaşları nereden aldın bu kuyruğu der. Tilki de; sabahtan akşama kadar kuyruğumu suya koydum ondan böyledir, cevabını verir. Bunun üzerine tilkinin arkadaşları da gider kuyrukları soya sokarlar ve sabaha kadar beklerler. Sabahleyin tilkilerin kuyrukları bu tutar. Avcı geldiğinde ise bazıları kaçır, bazılarının da kuyruğu kopar. Kaçamayan tilkileri ise avcı yakalar.

Görüldüğü gibi her iki masal da neredeyse aynıdır. Ukrayna masalında yer alan; koyun, otlak, kız, bey, tavuk, buğday ve nehir Muş masalında bu unsurların yerini; keçi, ırğat, çeşme alır. Ayrıca her iki masalın da sonunda tilki kuyruğuna kavuşur. Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1) masalından farklı olarak; Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1) masalında; tilkinin süslü kuyruğunu kıskanan diğer tilkiler kıskançlıklarının bedelini ağır öderler. Ayrıca dikkat edilirse, her iki masaldaki zincirleme yapı aynıdır. Örneğin, Tilkinin Kuyruğu masalında; tilkinin koyundan süt istemesi, koyunun ot istemesi, otlığın kızların üzerinde dans etmesini istemesi, kızların mercan boncuk istemesi, beyin yumurta istemesi, tavuğun buğday istemesi, tarlanın su istemesi gibi unsurlar bu zincirleme yapıyı oluşturmaktadır. Bu yapı; Hırsız Tilki İle Nene masalında ise daha kısadır; tilkinin keçiden süt istemesi, ırğattan ot istenmesi, ırğatın su istemesi, çeşmenin su vermesi ve sonunda tilkinin kuyruğuna kavuşması.

Ayı, Tilki, Kurt Ve Tavşan (Ukrayna-3) masalında; bir dede ve nine vardır. Dede ve nine zengin olmak için bir çukur kazarlar. Bir gün bu çukura bir kurt düşer. Kurt 100 at karşılığında kuyudan çıkarılır. İkinci gün kuyuya bir ayı düşer. Ayı da bal getirmek

karşılığında kuyudan kurtulur. Üçüncü gün kuyuya bir tilki düşer. Tilki de tavuk getirme karşılığında serbest kalır. Dördüncü gün kuyuya bir tavşan düşer. Tavşan, bir çuval para getireceğine söz vererek kuyudan çıkar. Öbür gün söz verdikleri için kurt 100 at, ayı bal, tilki tavuk ve tavşan para getirirler. Geceleyin tilki gizli gizli kalkarak balın hepsini yer. Dede balı kimin yediğini sorar. Ancak bu hayvanlardan hiçbiri hırsızlığı kabul etmez. Bunun üzerine dede de; balı hangisinin yediğini anlamak için sırasıyla koltukta zıplamalarını ister. Kimin karnı en ağır ise o koltukta zıplayamaz ve o hayvanın balı yediği anlaşılacaktır. Tilki kuş gibi zıplar, tavşan ve kurt da kolay zıplarlar. Ancak ayı zıplayamaz. Tilki hemen balı ayının yediğini söyler. Bunun üzerine de dede ayıyı cezalandırır. Tilki-Ayı-Kurt (Muş-3) masalında; kurt hasta olduğunu ve ilacının koyun olduğunu söyler. Ayı ve tilki çobanı oyalayıp koyunu çalarak kurta getirirler. Hep beraber koyunun etini kavurma yaparak birazını yemişler, birazını da tenekeye koymuşlar. Tilki çok kurmazmış, gitmiş tenekedeki kavurmanın birazını yemiş ve arkadaşlarına; “benim kardeşimin bir yavrusu var onun adını ne koyalım” demiş. Daha onlar cevap vermeden kendisi “ağzı açık koyalım” demiş. Diğer gün gitmiş kavurmanın yarısını yemiş, gelmiş arkadaşlarına; “Benim kardeşimin bir yavrusu var onun adını ne koyalım” demiş. Yine kendisi söylemiş: “Yarım koyalım.” Diğer gün gitmiş, etin hepsini yemiş, tenekeyi de taş ile doldurmuş. Yine gelmiş demiş: “Benim kardeşimin bir yavrusu var onun adını ne koyalım.” Yine kendisi demiş: “Yalanmış koyalım.” Bir gün ayı ile kurt demiş: “Hele biraz kavurma çıkaralım da yiyelim.” Ne yaptılarsa tenekeyi çıkaramamışlar. Sonunda bir bakmışlar ki; tenekenin içi taş dolu. Sonra birbirlerini eti kim yedi diye suçlamaya başlamışlar. Kimse eti yediğini kabul etmeyince aralarında kışkırmaları güneşe dönerek yatmaya karar vermişler. Kimin poposundan yağ gelirse eti o yemiştir, demişler. Popolarını güneşe dönerek uzanmışlar. Tilki bir de bakmış ki kendi poposundan yağ geliyor. Hemen bu yağı alıp ayının poposuna sürmüştü. Ayı uyanınca tilki hemen kavurmayı ayının yediğini söylemiş. Ancak sonunda kavurmayı tilkinin yediğini öğrenen diğer hayvanlar tilki yakalamak istemişler. Ancak tilki kaçarak bir ağaca çıkmış. Sabaha kadar tilkinin ağaçtan inmesini bekleyen hayvanlar, ona bir tuzak hazırlamışlar. Bir kuru kabağı ağaca asmışlar. Tilki de zannetmiş ki arkadaşları devamlı kendisini gözetliyor. Bir gün kendi kendisine demiş: “Çıkayım bir bakayım dışarıda ne var?” Ağaçta asılı olan kabağı gören tilki bu kabağı kuyruğuna bağlamış ve suya girmiş. Ancak kabağın içi su doldukça tilki de suyun dibine batarak boğulmuş.

Bu masaldan da anlaşılacağı üzere tilki hırsız, kurnaz ve iftiracıdır. Ayı saflığı, kurt ise akıllılığı simgelemektedir. Tilki masallarda çoğu kez bu kurnazlığını bedelini ağı ödemiştir. Bu durum Türk masalları için de geçerlidir.

3.2 Kadın Motifi

Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2) masalında; çok çalışkan bir adam vardır. Bu adam ormandan tavşan gölden ise balık avlayarak evine getiriyordu ancak karısına bunları nereden getirdiğini söylemiyordu. Çünkü karısı çok dedikoducuydu. Bir gün karısı kocasına bu tavşan ve balıkları nereden getirdiğini sorar. Adam da balıkları ormandan, tavşanları ise gölden tuttuğunu söyler. Kadın buna inanmaz sabahleyin ben de seninle birlikte ava geleceğim, der. Kaçası da daha önceden tavşanı göle, balığı da ormanda bir ağacın dibine koyar. Yolda giderken bir adamın keçi gibi bağırdığını duyarlar. Karısı bu sesin kime ait olduğunu sorunca koca; şeytan adamın sakalını kesiyor adam da o yüzden bağıyor, der. Beraber yola devam ediyorlar. Koca karısına: “Ağacın yakında balıklar tut, göletten tavşanı tut kaybetme” diyor. Balıkları ve tavşanları eve götürüyorlar. Bir hafta sonra karı ve koca birbirleriyle kavga ederler. Dedikoducu kadın hemen adama gitti ve her şeyi söyledi. “Benim koca sizden balık ve tavşan alıyor. Balığı ağaçlarının yanından tavşanları da göletten alıyor.” dedi. Adam ona güvenmez ve kadını yanından kovar.

Kadın ile Yeni Dosta Güvenme (Muş-2) masalında; iki arkadaş varmış. Bunlar bir sohbet esnasında birbirlerine “yeni dosta ve kadına güvenilmez” demişler. Bunlardan biri karısı denemek için bir plan kurmuş. Bir koç satın almış bu koçu kesip bir torbaya koymuş ve evine götürmüş. Karısına demiş ki; “ben bir adam öldürdüm ne yapalım?” Onu ikisi beraber ahıra gömmüşler. Bu adam bir karısı ile kavga etmiş. Bu kavgadan dolayı çılgına dönen kadın hemen dışarı çıkıp “benim kocam bir adam öldürdü” diye bağırmaya başlamış. Koca da hemen bir arkadaşının yanına gitmiş ona “mesele böyle böyle ne yapayım?” diye sormuş. Adam demiş; “sen bir katilsin. Ben sana nasıl yardımcı olayım?” Adam bu sefer de eski dostunun yanına gitmiş, ona durumu anlatmış. Eski dostu ona şöyle demiş: “Keşke karına ve diğer dostuna demeden önce bana deseydin, o zaman daha iyi olurdu, ancak bir çaresine bakalım telaşlanma” demiş. Bunun üzerine adam olan biteni anlatmış. Demiş ki: “Ben duyduğum laf üzerine yeni dostum ile karımı imtihan ettim. Böylece eski dostunun haklılığını anlamış.

Görüldüğü gibi hem Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2) hem Kadın ile Yeni Dosta Güvenme (Muş-2) masallarında kadının dedikoducu olduğu ve ayrıca eski dostun yeni dosttan daha güvenilir olduğu anlatılmak istenmiştir. Her ne kadar kadınlar için çizilen bu tabloyu genellemesek de durum kadınların sır tutma konusunda erkeklere göre daha güvenilmez olduğudur.

SONUÇ

Her halkın kendisine özgü zihniyeti, dünyaya bakışı ve inanç sistemi vardır. Birbirinden uzak bölgelerde yaşayan etnik gruplarının gelenekleri, folklor bileşeninde ve özellikle masallarında kendini gösterir. Farklı ulusların folklorlarında benzer masal temalarının mevcudiyeti, halkları birbirine yaklaştırır ve daha geniş bilimsel araştırmalara kapı aralar. Folklor ve özellikle masal metinleri, Ukrayna ve Türk halklarının karşılaştırmalı çalışmalarının yapılması için değerli bir malzemedir. İki ülke masallarının incelenmesi ve bu inceleme sonrasında halkın bilincinin, değer sisteminin, kuşaktan kuşağa geçen işaretleme ve kodlama sisteminin ortaya konulabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada; 3 Ukrayna ve 3 Muş masalının; formel unsular ve motifler bağlamında değerlendirilmesi yapılarak bu masalarda ortak ve farklı unsurlara dikkat çekilmiştir. Tilki, Türk ve Ukrayna masallarında sinsi ve kurnazdır. İncelediğimiz masallardan da anlaşılacağı üzere tilki hırsız, kurnaz ve iftiracıdır. Ayı saflığı, kurt ise akıllılığı simgelemektedir. Tilki masalarda çoğu kez bu kurnazlığını bedelini ağı ödemiştir. Bu durum Türk masalları için de geçerlidir. Yine Türk ve Ukrayna masallarında kadın dedikoducu özelliği ile ön plana çıkmıştır. Geleneksel sonlama formülü ne Ukrayna ne de Türk hayvan masallarına mahsustur. Masal eserin başlangıcında net bir şekilde ifade edilen çelişkinin çözümlenmesi ile son bulur.

KAYNAKÇA

ALPTEKİN, A. Berat, **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.

....., **Taşeli Masalları**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.

DUYMAZ, Ali, **Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

SAKAOĞLU, Saim, **Masal Araştırmaları**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012.

ÖNAY, Yılmaz, **Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.

YAVUZ, M. Helimoğlu, **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**, Ürün Yayınları, Ankara, 1997.

За ред. ГРОМ'ЯКА Р. Т., КОВАЛІВА Ю. І., ТЕРЕМКА В. І., **Літературознавчий словник-довідник** / ВЦ «Академія», Київ, 2007.

БЕРЕЗОВСЬКИЙ І., **Українські народні казки про тварин // Казки про тварин.**, Веселка, Київ, 1979.

ЄФІМЕНКО, В., Сучасні підходи до аналізу казок. <http://naub.oa.edu.ua/2014/suchasni-pidhody-do-analizu-kazok/>. 2014. (28.09.2016)

EK: Ukrayna ve Muş Masal Metinleri

Tilkinin Kuyruğu (Ukrayna-1)

Bir nene yaşıyordu. Nenenin bir ineği vardı. Akşam nene ineği sağdı, sütü avluda koydu.

Bu sütü tilki gördü ve içti. Nene baltayla tilkinin kuyruğu parçaladı. Tilki ağlamaya ve neneye yalvarmaya başladı. “Benim kuyruğumu verir misin?” dedi. Nene: “Sütü bana vereceksin ben de sana kuyruğunu vereceğim” dedi. Tilki bir koyunun yanına gitti. Ona: “Bana süt verir misin? Neneye sütünü vereceğim ve kuyruğumu alacağım” diyor. Koyun diyor: “Bana ot getir ben de sana süt vereyim” diyor. Tilki otlığa gidiyor. “Otlak, bana ot ver” diyor. Otları koyuna götürüyüm ve o da bana süt verecek, sütü neneye götürüleceğim, nene de bana kuyruğumu verecek” diyor. Otlak diyor: “Bana su getirirsen ve bir de kızlar gelip üzerimde dans ederse sana ot vereceğim” diyor. Tilki kızlara gidiyor ve onlara: “Kızlar otlığa gidip, dans ederseniz ben de otları alıp koyuna götürüleceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye götürüleceğim. Nene de bana kuyruğumu verecek” diyor. Kızlar: “Sen bize mercandan boncuk ver, biz de otlak için dans edeceğiz” diyorlar. Tilki beye gidiyor ve ona: “Bey, bana mercandan bir boncuk ver. Mercandan boncuğu kızlara vereceğim, kızlar da otlak için dans edecekler, otlak otlar verecek, Ben de otları alıp koyuna götürüleceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye getireceğim ve kuyruğumu alacağım” diyor. Bey: “Mercandan boncuk sana vereceğim ama sen de bana önce yumurta getir” diyor. Tilki tavuklara gidiyor. “Tavuklar; yumurtalarınızı verir misiniz? Yumurtaları beye götürüleceğim, bey de bana mercandan boncuk verecek, mercandan boncuğu kızlara vereceğim, kızlar otlak için dans edecekler, otlak ot verecek ve ben otu alıp koyuna götürüleceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye getireceğim ve ondan kuyruğumu alacağım” diyor. Tavuklar diyorlar: “Bize buğday getir, biz sana yumurtalar vereceğiz.” Tilki tarlaya gidiyor. “Tarla tarla, bana buğday ver. Buğdayı tavuğa götürüleceğim, tavuklar bana yumurta verecekler, yumurtaları beye götürüleceğim, bey bana mercandan boncuk verecek, mercandan boncuğu kızlara vereceğim, kızlar otlak için dans edecekler, otlak ot verecek, ben otlar alıp, koyuna götürüleceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye getireceğim ve ondan kuyruğumu alacağım” diyor. Tarla diyor: “Bana su getir, sonra sana buğday vereceğim” diyor. Tilki nehire geliyor. “Nehir nehir, bana su ver. Suyu tarlaya vereceğim, tarla bana buğday verecek, buğdayı tavuklara götürüleceğim, tavuklar bana yumurta verecekler, yumurtaları beye getireceğim, bey de bana mercandan boncuk bana verecek, mercandan boncukları kızlara vereceğim, kızlar otlak için dans edecekler, otlak otlar verecek, ben otlar alırım, koyuna götürüleceğim, koyun bana süt verecek, sütü neneye getireceğim ve ondan kuyruğumu alacağım” diyor. Nehir “Su sana veririm ancak yolda bir taş var, onu almama yardım et” diyor. Tilki taş kıvıldattı. Nehir ona teşekkür ederek su veriyor. Tilki suyu tarlaya verdi, tarla ona buğday verdi, tilki buğdayı tavuklara getirdi, tavuklar yumurta ona verdiler, tilki yumurtaları beye getirdi, bey de ona mercandan boncuk verdi, tilki mercandan boncuğu kızlara getirdi, kızlar mercandan boncuğu taktı otlığa gitti ve dans ettiler, otluk otlar verdi tilkiye, tilki otları koyuna getirdi, koyun ona süt verdi, tilki sütü

neneye getirdi ve nene tilkinin kuyruğu geri verdi ve şunu dedi: “Eğer süt istiyorsan gel ve iste ama hiçbir zaman çalma.”

Hırsız Tilki İle Nene (Muş-1)

Bir vardır, bir yohtır. Bir nene vardır, bir de geçisi. Hergün geçisini sağıyor, sütü eve birahiyor. Bir tıklı ona musellet olur, gizlice gelir, sütünü içiyor. Nene, tıklıye bir tuzah kurmak istiyor. Kapının arhasına sahlaniyor. Tilki gelende kuyruğıne bi “das” vurup kuyruğını kesiyor. Tilki kaçıp gidiyor. Arkadaşları onla alay eder: “Kolo koto nerden gelersen?” diyorlar, bunun üstüne tilki, neneye geler, kuyruğını geri istiyor. Nene diyor: “Get benim sütümü getir, kuyruğını verem.” Tilki gidiyor: “Geçi geçi man süt ver” diyor. Geçi: “Get mana ot getir” diyor. Gidiyor ırğate diyor: “İrğat ırğat mana ot...” İrğat diyor: “Get mana su getir.” Çeşmeye gidiyor diyor: “Çeşme çeşme mana su ...” Suyı çeşmeden alıyor veriyor ırğate. İrğatten ot alıyır veriyor geçiye. Geçiden de süt alıyor veriyor Nene’ye. Nene, tilkinin kuyruğını süsliyor püsliyor. İncik boncık takıyor veriyor tilkiye. Tilki arkadaşlarının yanına gidiyor. Herges heyran kalıyor. Diyorler: “Nerden aldın bu kuyruğı?” O diyor: “Gittim ahşamdan sabahe kadar kuyruğımı suya koydım. Sabah olande bahtım kuyruğım bele olmuş.” Tilkilerin hepsi koşar gider kuyruğımı suya sohar. Sabah olande hepsi buz tuter. Avciler gelir. Bazısı kaçır, kuyruğı kopar. Bazısı de kaçamaz, yahalanır. Bu masal da burada biter. Rehmet anletanın ve dinleyanın anasına-babasına. (Önay, 2006: 155)

Dedikoducu Kadın (Ukrayna-2)

Çok çalışkan bir adam vardı. Ormanlardan ve göletlerden eve balık ve tavşan getiriyordu, ama karısına bunları nereden aldığını söylemiyordu. Karısı çok dilli (dedikodu sever) idi. Kocasına: “Balığı ve tavşanı nereden aldın?” diye sordu. “Ormandan balıkları tuttum, tavşanları göletten aldım” diye cevap verdi koca. Kadın: “Ben de seninle geleceğim” dedi. Koca: “Tamam yarın sabahleyin erkenden benimle gideceksin” dedi. Adam gitti. İki tavşan aldı ve gölete koydu. Balıkları da ağacın yanına bıraktı. Öbür gün beraber gidiyorlar. Bir adam keçi gibi bağıyor. “Kim öyle bağıyor?” diye karısı sordu. Koca; “Şeytan adamın sakalını kesiyor. Bey de bağıyor” dedi. Beraber gidiyorlar. Koca karısına: “Ağacın yakında balıklar tut, göletten tavşanı tut kaybetme” diyor. Balıkları ve tavşanları eve götürdüler. Haftaya koca karı ile kavga yaptılar. Dedikoducu kadın hemen beye gitti ve her şeyi söyledi. “Benim koca sizden balık ve tavşanlar çalıyor” dedi. Ben baktım. Balık ağaçlarının yanında tavşanlar göletten çalıyor. Adam ona güvenmedi ve kadını yanından kovdu.

Kadın İle Yeni Dosta Güvenme (Muş-2)

Bi varmış, bi yohmuş. Allah’ın sevdiği kuli çohmuş. İki arkadaş varmış. Bunler sohbet esnasında birbirine demişler: “Yeni doste ve kadine esle güvenilmez.” Bunlardan biri karısını denemah için bi plan kurmuş. Bi koç satın almış, kesmiş, bi torbaya koymuş, evine götürmüş. Karısına demiş: “Men bi adam öldürdüm, ne yapah?” Oni almışler ahure gömmişler. Karisiyle bigün kavga etmişler, karısına bi tokat atmış. Karısı hemen dışarı çıhmış bağırmış: “Menim kocem bi katıldır. Bi adam öldürmüş!” Adam heman kaçmış, yeni dostun yanına getmiş. Demiş: “Hel mesele böyle... Ne yapam?” Adam demiş: “Sen bı katılsın. Men sene ne yardımcı olam?” Adam bu sefer de eski dostunun yanına getmiş, ona durımı anlatmış. Eski dosti demiş: “Keşke karine ve diger dostine demedan önce mana desaydın, o zeman daha rehetti! Hele dur bi çaresına baharılı. Telaşlanma” demiş. Bunun üzerine adam olan bitani anlatmış. Demiş: “Men duyduğım laf üzerine yeni dostım ile karımı imtihan ettim.” Belece arkadaşının hekliliğini anlamış olur. (Önay, 2006: 174)

Ayı, Tilki, Kurt ve Tavşan (Ukrayna-3)

Dede ve nine yaşıyormuş. Zengin olmak için büyük çukur kazmışlar. Sabah bakmış ki çukurda kurt var. Kurt ölmek istemedi. Dedeye 100 at getirmek için söz verdi. Dede onu salmış. Başka gün çukura ayı düşmüş. Ayı çok bal getirmek söz verdi yaşamak için. Dede onu salmış. Üçüncü gün tilki çukura düşmüş. O çok tavuk getirmek için söz vermiş. Dede onu salmış. Dördüncü gün tavşan düşmüş. Tavşan bir çuval para söz verdi. Dede onu salmış. Öbür gün tavşanlar 100 at, bal, tavuk ve para getirmişler. Hayvanlar dede ve nine ile yemeye başlamışlar. Gece de tilki gizli kalktı ve balı yedi. İki ve üç gecede tilki bütün balı yetmiş. Kimseye söylemedi. Dede: “Balı kim yemiş” diye sordu. Hepsi susmuş. Dede: “tamam, kimin karnı en ağır ise o koltukta zıplayamaz, kimin karnı en ağır ise o bal yedi” dedi. Tilki kuş gibi zıpladı, tavşan ve kurt da kolay zıplamışlar. Ayı için zıplama en zor oldu. Tilki: “Balı ayı yemiş” dedi. Dede hayvanların hepsini evden kovmuş.

Tilki-Ayı-Kurt (Muş-3)

Bi gün kurt diyor: “Men hesteyim ve menım ilacım felan sürinin arhasındaki kere koyındır.” Ayı ile tilki demiş: “Hani bız onı nasıl getirecağız?” Anlaşmışler gidip getirmağa. Ayı tilkiye demiş: “Sen çobani oyale men de koyını alacam.” Tilki çobani oyalamış, ayı de gitmiş koyını yahalamış, getirmiş. Koyını kesip kavurme yapmışler. Birazını kurda vermişler, gerisini tenekeye koyıp kuyulamışler. Tilki, biraz “çillek”miş. Bigün gitmiş tenekeyi çıharmış, biraz yemiş. Gelmiş arkadaşlarına demiş: “Menım kardaşımın yavrusi var ismini ne koyah? Daha onlar cevab vermeden kendisi demiş: “Ağzı açık birahah.” Diger gün getmiş yarısını yemiş, gelmiş demiş: “Menım kardaşımın bi yavrusi daha var. Ecep adın ne koyah?” Gine kendisi söylemiş: “Yarım koyalım.” Diger gün gitmiş, hepsini yemiş, tenekeyi taşnen doldurmuş. Gine gelmiş demiş: “Menım kardaşımın bi yavrusi daha var, adını ne koyah?” Gine kendisi demiş: “Yalanmış birahah.” Bigün ayiyle kurt demiş: “Hele biraz kavurme çıhareh, yiyeh.” Getmişler, ne yapmışler, tenekeyi çıharamamışler. Bi bahmişler içi dolli daşdır. O ona demiş: “Sen yemişsen.” O ona demiş: “Sen yemişsen.” Kırar vermişler, götlerini güneşe vermağa. Kimın götünden yağ çıhsa, o yemişdir. Güneşe götlerini dönmişler, o esnada ikisi de yatmışler. Tilki baher baher bi de ne görsın. Özının göti bissüri yağ vermiş. Hemen kendi yağını ayının götine sürmüş, ayı uyanmış, demiş: “Sen yemişsen” Tikli demiş: “Sen yemişsen, senın götın yağ vermiş.” Hasıl Tilki yediği belli olmuş. Tilkiyi kovalamışler, Tilki getmiş bi ağacın deligine sahlanmış. Bunlar, sabaha kadar orda beklemişler. Bahmişler Tilki çıhmiyor. Bi kuri kabağı ağace asmışler. Tilki zannetmiş onlar hep oni bekliyorler. Bigün kendi kendine demiş: “Çıham baham hele dışarde ne var?” Ağaçta asılı olan kabağı görer. Gabağı kuyruğuna bağlamış, suya girmiş. Gabağın içi su dolmuş, tilkiyi de suyun dibine çekmiş. Tilki bağırmiş: “Gabağ men seni birahmişem sen de meni birah.” Gabağla bızım Tilki beraber suyun dibine girmiş, belece tikli de boğılmış. (Önay, 2006: 167-168)